

2. Две школе мишљења. Два основна става у вези с реституцијом се разликују по схватању о томе коју правну вредност узимају као идеју-водиљу кад се разматра питање о могућем повраћају имања одузетог од стране ауторитарног режима. Једно мишљење као такву вредност види у првом реду правну сигурност, а друго опет, саму правду.

2.1. Правна сигурност. Мишљење које се поводи за правном сигурношћу као основном вредности којој треба пружити заштиту у ствари је нерасположено према самој установи реституције. Оно почива на ставу да је у друштву најважније постићи правну сигурност, па стога даје предност садашњем сопственику ствари у односу на ранијег, који је актом ауторитарног режима лишен својинског наслова. Овакав став се у суштини правда двоструким аргументом. Најпре, унутрашње право држава које су ратификовале Конвенцију представља заокружен правни поредак. Тај поредак се мора поштовати, а васпостављање демократије у државама које су раније биле под ауторитарним режимом ће само по себи свим грађанима пружити једнаку заштиту, па тиме и једнаке изгледе у погледу уживања права у будућности.

Ваља приметити како се и при оваквом закључивању мисао о правди указује као суштинска. Новоуспостављена демократија се посматра као поредак правде, који ће самом применом довести до тога да неправда ишчезне из људског друштва. Не узимајући у овај мах у разматрање реалистичност оваког приступа са становишта свакидашњих друштвених прилика, може се приметити како се овим за рачун технички схваћене правне сигурности идеал правде донекле ипак жртвује. Старе неправде би опстале, у њих не би требало дирати, као што се не дира ни у непријатне успомене.

2.2. Исправљање неправде. Присталице схватања супротстављеног ономе које правну сигурност истиче у први ред сматрају да је тај појам неисправно наглашен од стране њихових опонената. Правна сигурност је неопходна за успостављање поретка владавине права, а ова ће најбоље бити спроведена ако се раније грешке исправе, па њихово исправљање послужи као пример за будућност. Овакво мишљење дакле узима правду за идеју-водиљу и сматра да се поредак правде не може установити ако се оставе у важности они акти којима су раније учињене неправде.

Иако би се могло рећи да су два мишљења потпуно опречна, њих у ствари приближава везаност за идеју правде, коју додуше различито схватају. Установа реституције се по својој природи готово указује као једна врста израза овог другог мишљења. Наиме, ако би се технички схваћена правна сигурност, какву смо раније упознали разматрајући прво мишљење, доследно спровела, реституцији не би уопште било места. Ова је, међутим, постала део ризнице европског права људских права и налазимо је у многим пресудама које је Суд донео примењујући Конвенцију.

Уз све што је напред речено, а посебно на основу посматрања судске